

**VNITROSTÁTNÍ STRATEGIE ČR
PRO UDRŽITELNÉ OPERAČNÍ PROGRAMY
ORGANIZACÍ PRODUCENTŮ V SEKTORU
OVOCE A ZELENINY**

2015

Aktualizace 2023*

* Změny jsou označeny zeleně

Odbor zemědělských komodit

MZe

Autoři:

Bc. Irena Buchtová MZe

Ing. Vladimír Dobiáš MZe

Ing. Jitka Mašková MZe

Ředitel odboru zemědělských komodit:

Ing. Miroslava Czetzmayr Ehrlichová MZe

Zdroje informací, zpracovatelé podkladů:

Český statistický úřad, Praha

Generální ředitelství cel, Praha

Ministerstvo zemědělství, Praha

Ovocnářská unie České republiky, Holovousy

Státní zemědělský intervenční fond, Praha

Zelinářská unie Čech a Moravy, Olomouc

Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Praha

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Brno

Legislativa EU

Autoři touto cestou děkují za spolupráci všem uvedeným organizacím a jejich odborným pracovníkům.

Obsah

VNITROSTÁTNÍ STRATEGIE ČR pro udržitelné operační programy organizací producentů v sektoru ovoce a zeleniny	3
1. ÚVOD	4
2. ANALÝZA SEKTORU OVOCE A ZELENINY	5
2.1. Všeobecná charakteristika sektoru	5
2.1.1. Sektor ovoce	5
2.1.2. Sektor zeleniny	6
2.1.3. Integrovaná produkce ovoce a zeleniny a ekologické zemědělství.....	6
2.1.4. Skladovací kapacity pro ovoce a zeleninu	7
2.1.5. Zahraniční obchod s ovocem mírného pásma	8
2.1.6. Zahraniční obchod se zeleninou	8
2.1.7. Význam obchodních řetězců při prodeji ovoce a zeleniny	8
2.2. Organizace producentů v sektoru ovoce a zeleniny	9
2.2.1. Vývoj zakládání organizací producentů	9
2.2.2. Organizovanost producentů ovoce a zeleniny.....	9
2.3. Dopady a vyhodnocení operačních programů 2007–2013.....	10
2.3.1. Hodnocení Vnitrostátní strategie ČR 2007–2013	10
2.3.2. Výsledky analýzy	14
2.3.3. Závěry a doporučení pro nově tvořenou VS ČR.....	15
3. CÍLE OPERAČNÍCH PROGRAMŮ	17
3.1. Strategie.....	17
3.2. Dílčí cíle strategického záměru dle nařízení vlády č. 318/2008 Sb.	18
3.3. Opatření pro operační programy	20
3.4. Stanovení max. podílů jednotlivých opatření z provozního fondu	22
4. Určení příslušných orgánů a odpovědných subjektů.....	23
5. Hodnocení a oznamování	23
5.1. Hodnocení opatření	23
5.2. Oznamovací povinnosti organizací producentů	23
TABULKOVÁ PŘÍLOHA.....	24
VNITROSTÁTNÍ RÁMEC ČR pro operační programy organizací producentů v sektoru ovoce a zeleniny týkající se environmentálních opatření pro období 2015–2022.....	31
SAZBY ZVLÁŠTNÍCH NÁKLADŮ U NĚKTERÝCH OPATŘENÍ	38

VNITROSTÁTNÍ STRATEGIE ČR pro udržitelné operační programy organizací producentů v sektoru ovoce a zeleniny

SEZNAM ZKRATEK

CEDR	Centrální databáze žadatelů
ČS	Členský stát
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřičský a katastrální
EK	Evropská komise
EU	Evropská unie
EZ	Ekologické zemědělství
IP	Integrovaná produkce
MZe	Ministerstvo zemědělství
NEPR	Nařízení Evropského parlamentu a Rady
NK	Nařízení Komise
NV	Nařízení vlády
OP	Organizace producentů
OPP	Operační program
OU ČR	Ovocnářská unie ČR
Ovoce m. p.	Ovoce mírného pásma
PRV	Program rozvoje venkova
SOT	Společná organizace trhu
SP	Seskupení producentů
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
SWOT	Analýza hodnotící silné (Strengths) a slabé (Weaknesses) stránky podniku, příležitosti (Opportunities) a hrozby (Threats)
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
VS ČR	Vnitrostátní strategie České republiky
VR ČR	Vnitrostátní rámec České republiky
ZS	Zemědělský sektor
ZUČM	Zelinářská unie Čech a Moravy

TABULKOVÉ PŘÍLOHY:

Prameny: ČSÚ, ÚKZÚZ, SZIF, MZe, OU ČR, ZUČM

1. ÚVOD

Vnitrostátní strategie ČR (VS ČR) vychází z hlavních záměrů, stanovených EU pro sektor ovoce a zeleniny na období 2015–2022, které jsou obsaženy v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, čl. 36 a 37, v prováděcím nařízení Komise (EU) č. 543/2011, v platném znění, v prováděcím nařízení Komise (EU) 2017/892 (dále jen „nařízení (EU) 2017/892“) a v nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/891 (dále jen „nařízení (EU) 2017/891“). Navazuje na původní VS ČR pro udržitelné operační programy organizací producentů v sektoru ovoce a zeleniny pro období 2007–2013, jejíž platnost byla prodloužena do 30. 6. 2015.

Podle stanovené metodiky EU byla původní VS ČR podrobena hodnocení nezávislým orgánem, v tomto případě Ústavem zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI). Hodnocení proběhlo ve dvou fázích - první průběžné bylo za léta 2008–2011 a konečné do roku 2013. Výsledky hodnocení se staly základem pro stanovení opatření k dosažení hlavních cílů VS ČR.

Jednotlivá opatření VS ČR přispívají k naplnění hlavních cílů sektoru ovoce a zeleniny, mezi které náleží:

- zlepšení konkurenceschopnosti a tržní orientace odvětví,
- snížení výkyvů v příjmech producentů v důsledku krizí na trhu,
- zvýšení spotřeby ovoce a zeleniny,
- zachování a ochrana životního prostředí.

VS ČR je v souladu s Programem rozvoje venkova ČR (PRV) na období 2014–2020 a naplňuje specifické cíle odvětví určované především v Prioritách P2, P3 a P4. Je zpracována ve vazbě na tento Program v zájmu dosažení souladu s pravidly způsobilosti výdajů z provozních fondů a ostatními pravidly PRV.

Hlavními činiteli v odvětví ovoce a zeleniny jsou organizace producentů (OP), které mohou zajistit koncentraci nabídky v zájmu lepšího postavení producentů na trhu. K dosažení hlavních cílů odvětví ovoce a zeleniny přispívá podpora EU, která je směřována na krytí uznatelných výdajů operačních programů (OPP) organizací producentů.

VS ČR stanovuje směr a zaměření operačních programů organizací producentů podle specifických podmínek odvětví v ČR. V zájmu dosažení maximální efektivity vynakládaných finančních prostředků je zaveden společný princip monitorování a hodnocení operačních programů.

Součástí VS ČR je Vnitrostátní rámec ČR pro operační programy organizací producentů v sektoru ovoce a zeleniny týkající se environmentálních opatření, schválený Komisí (VR ČR). Seznam opatření pro operační programy vyplývající z VS ČR je součástí NV č. 318/2008 Sb.

Platnost Vnitrostátní strategie ČR 2015 trvá do roku 2020.

Platnost Vnitrostátní strategie ČR 2015 včetně Vnitrostátního rámce ČR pro období 2015–2020 se prodlužuje do 31. prosince 2025.

2. ANALÝZA SEKTORU OVOCE A ZELENINY

2.1. Všeobecná charakteristika sektoru

Sektor ovoce a zeleniny se svým rozsahem podílí na celkové výměře orné půdy ČR 0,98 % (**viz tabulka č. 1**) a zaznamenává trvalý mírný pokles. ČR jako středoevropský stát má vhodné klimatické podmínky pro pěstování ovoce a zeleniny mírného pásma (m. p).

Sdružování producentů sféry v ČR, které lze datovat k roku 1998, kdy bylo založeno první odbytové družstvo s územním rozsahem celé republiky, ukázalo možnost zlepšení jejího postavení na trhu. V období vstupu ČR do EU byla organizovanost sektoru cca 20 %, v roce 2007 již 28,5 %. V současné době dosahuje organizovanost více jak 39 % (**viz tabulka č. 7**). I přes relativně nižší stupeň organizovanosti se princip sdružování do organizací producentů jeví jako jedna ze základních možností zlepšení konkurenceschopnosti a celkového postavení producentů sféry na trhu s ovocem a zeleninou. Tento princip dalšího rozvoje sektoru je plně podporován a uplatňován v závěrech přijatých opatření schválené reformy tohoto sektoru pro období 2008–2013.

Členství v profesních uniích – ve sledovaném období (2008–2013) došlo k rozšíření členské základny:

Ovocnářská unie ČR (OU ČR) – organizovanost producentů ovoce v OU ČR se v porovnání s předchozím obdobím zvýšila a v roce 2013 dosahuje 78 % (**viz tabulka č. 2**).

Zelinářská unie Čech a Moravy (ZUČM) – organizovanost producentů zeleniny v unii se zvýšila o 16 %, takže v roce 2013 dosahuje 79 % (**viz tabulka č. 4**).

2.1.1. Sektor ovoce

Pro stanovení produkčního potenciálu se bere v úvahu jen plocha produkčních plodných ovocných sadů (**viz tabulka č. 2**). V průběhu sledovaného období 2008–2013 vykazují plochy sadů mírnou stagnaci, v roce 2013 dosáhly 16 692 ha. Výraznější snížení bylo zaznamenáno v produkci ovoce, a to o 18,8 % na 149,2 tis. t, což však bylo do značné míry ovlivněno negativním vývojem počasí.

Přestože se výměra sadů víceméně nezměnila, snížil se celkový počet pěstitelů ovoce (index 2013/2008 – 95,76), což spočívá především v postupné specializaci a koncentraci producentů ovoce. I přes tuto skutečnost zůstává průměrná velikost zemědělského podniku cca 24 ha na velmi vysoké úrovni ve srovnání se zeměmi původní EU 15.

Jabloňové sady se na celkové ploše produkčních plodných ovocných sadů podílejí v průměru 53 %. V průběhu sledovaného období docházelo sice k malým výkyvům, avšak jejich výměry zůstávají stabilní a pohybují se kolem 8 750 ha. Produkce jablek se podílí zhruba 83 % na celkové produkci ovoce produkčních sadů.

Klesající objem produkce ovoce je zaznamenán u ukazatele „Produkce ovoce celkem“ (tj. produkce z produkčních sadů včetně ostatní, tj. samozásobení). Důvodem jsou změny celkového vývoje společenského života především ve venkovských oblastech, kde je tradiční pěstování ovoce (tzv. samozásobení) na ústupu. Tento výpadek krytí spotřeby samozásobením není nahrazován zvýšenou produkcí ovoce v produkčních sadech, ale jejich dovozem (**viz tabulka č. 3**).

Druhou významnou skutečností ovlivňující výši produkce ovoce je negativní věková struktura produkčních sadů, které mají rozhodující význam pro produkci konzumního ovoce. Z jejich celkové plochy je přes 46 % přestárých, tzn. v poklesu plodnosti. Za perspektivní ovocné druhy jsou v současné době považovány hrušně a švestky, u nichž se sady nové a na začátku plodnosti podílí 30 %, resp. 33 % na celkové ploše výsad. Naopak u jabloní je téměř 57 % sadů přestárých. Výrazně na ústupu je pěstování broskví, angreštu, červeného a bílého rybízu.

Ve spotřebě ovoce není ČR soběstačná. Domácí produkce se podílí na celkové spotřebě ovoce v průměru 45–50 % a zbytek je pokrýván dovozem. Dovoz ovoce mírného pásma (m. p.) v roce 2013 v porovnání s rokem 2008 mírně poklesl (o 0,7 %) na 182,4 tis. t. Nejvyšší úroveň 195,5 tis. t dosáhl v roce 2010. Na celkovém množství dovezeného ovoce m. p. se největší mírou podílí dovoz jablek, a to 41–45 %.

2.1.2. Sektor zeleniny

Od roku 2008 se celková sklizňová plocha zeleniny (včetně dopočtů domácností) snižovala až na 12 615 ha v roce 2013, tj. 18% pokles (**viz tabulka č. 4**). V důsledku úbytku ploch klesá i produkce zeleniny; v roce 2013 byla o 12,6 % nižší v porovnání s rokem 2008. Rozsah pěstování i sklizní vybraných druhů zeleniny (hlávkové zelí, mrkev, cibule a květák) se od roku 2008 výrazně snížil. Největší pokles vykazují plochy kvěťáku (-32,3 %) a cibule (-26,7 %), dále hlávkového zelí (-13,3 %) a mrkve (-13,0 %).

Důvodem tohoto nepříznivého stavu je silná konkurence dovážené zeleniny ze zahraničí a zároveň nízká tuzemská efektivnost produkce zeleniny. Důsledkem je trvale se snižující počet pěstitelských subjektů, který v období 2008–2013 klesl ze 490 na 466 (index 2013/2008 činí 95,10). Celková tuzemská produkce zeleniny zaznamenala pokles především u tradičních zeleninových druhů.

Produkce hlávkového zelí, které představuje v průměru 9,5% podíl na pěstební výměře zeleniny a 20% podíl na celkové produkci zeleniny, klesla od roku 2008 o 18,4 %.

Cibule činí v průměru téměř 16% podíl na celkové výměře a 23% na celkové produkci zeleniny. Za sledované období klesla její produkce o 23 %.

Produkce mrkve, která zaujímá více než 7 % pěstebních ploch zeleniny, se na celkové produkci podílí 13 % a za sledované období klesla o 9,5 %.

Produkce kvěťáku, který se sice svou rozlohou neřadí mezi nejčastěji pěstovaný druh zeleniny, avšak v Severočeském a Středočeském kraji patří mezi hlavní komodity, se na celkové sklizni zeleniny podílí 2,0 %, což představuje pokles od roku 2008 o 40,4 %.

Ve spotřebě zeleniny není ČR soběstačná. Domácí produkce pokrývá spotřebu v průměru 35–40 %, a proto je doplňována dovozem. Dovoz zeleniny ve sledovaném období vzrostl o 9,5 %, v roce 2013 dosáhl objemu 581,3 tis. t.

2.1.3. Integrovaná produkce ovoce a zeleniny a ekologické zemědělství

Integrovaná produkce (IP) je ekonomická produkce ovoce a zeleniny vysoké kvality při uplatnění ekologicky přijatelných metod pěstování a minimalizace nežádoucích vedlejších účinků agrochemikálií při jejich používání. Klade důraz na zvýšení ochrany životního prostředí a lidského zdraví, pěstitelé dodržují metody správné zemědělské praxe, preventivní metody a metody signalizace.

IP využívá přirozené přírodní regulační mechanismy a je založena zejména na optimalizaci a šetrnosti při aplikaci pesticidů, případně hnojiv. Může sloužit jako potenciální příprava na případný přechod k náročnějšímu hospodaření v ekologickém zemědělství (EZ). Základním cílem IP je především ochrana životního prostředí a lidského zdraví, vytváření prostoru pro tvorbu vyváženého a přirozeného prostředí ovocných sadů s vyrovnaným druhovým zastoupením rostlin a živočichů vázaných na tento typ agroekosystému.

V období let 2007–2013 bylo pěstování zeleniny a ovoce v integrovaném systému pěstování podporováno v rámci agroenvironmentálních opatření PRV. **V roce 2013 se ovocné sady v systému IP podílely téměř 63 % na výměře produkčních sadů a podíl zeleniny v IP 47 % na celkové sklizňové ploše zeleniny.**

Ekologické zemědělství (EZ)

Systém ekologického zemědělství v ČR je upraven legislativními pravidly, která jsou dána především evropskými právními předpisy. Konkrétně se jedná o nařízení Rady (ES) č. 834/2007, o ekologické produkci a označování ekologických produktů, a jeho prováděcí nařízení Komise (ES) č. 889/2008. Soubor evropské legislativy ekologického zemědělství doplňuje nařízení Komise (ES) č. 1235/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro dovoz biopotravin ze třetích zemí. Evropskou legislativu doplňuje národní zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, a prováděcí vyhláška č. 16/2006 Sb.

K 31. 12. 2014 hospodařilo ekologicky více než 4 000 certifikovaných ekologických farem na výměře téměř 500 tis. ha zemědělské půdy, což představuje téměř 12% podíl z celkové výměry zemědělské půdy v ČR. Každoročně se také zvyšuje počet výrobců biopotravin, které se nyní vyrábějí ve více než 500 provozovnách. Registrováno je také 16 ekologických včelařů.

Celková výměra trvalých kultur v EZ je 7 790 ha, z toho sady představují 6 779 ha, vinice 1 001 ha a chmelnice 10 ha. Z ovocných dřevin dominují jednoznačně jabloně s 37% podílem, následují švestky (25 % ploch), dále třešně/višně (13 %) a meruňky s podílem 12 %.

Celková produkce u trvalých kultur v roce 2013 dosáhla 9 033 t (meziroční nárůst o 68 %), z toho 74 % připadá na ovocné sady a 21 % na vinice, u kterých byl opět zaznamenán meziroční nárůst sklizně, a to o 11 %. V rámci ovocných sadů dosahují nejvyšší úrody jabloně (46% podíl), následují meruňky (25% podíl) a dále hrušně a švestky (cca 10% podíl). Hektarový výnos u ovocných sadů zůstává stále na nízké úrovni, i když se oproti roku 2012 mírně zvýšil, a to z 1,20 t/ha na 1,58 t/ha. Důvodem jsou především rozsáhlé plochy mladých sadů, které teprve začínají plodit.

Celková výměra orné půdy v ekologickém zemědělství je 68 298 ha. Hlavními plodinami pěstovanými na orné půdě jsou obiloviny (46 %) a píce (40 %). Pěstování zeleniny zůstává trvale na nízké úrovni. V roce 2013 se zelenina pěstovala na 0,3 % orné půdy v EZ, tj. asi na výměře 200 ha. Nejvyšší podíl měla zelenina kořenová (32 % ploch osetých zeleninou). V této kategorii zeleniny je nejvíce zastoupena mrkev, a to na 50 % oseté plochy. Stejně jako v roce 2012 zabírala podstatnou část plochy také zelenina plodová (28 %), a to díky pěstování dýní (patisonů a cuket). Ty tvoří více než 72 % výměry orné půdy využívané pro produkci plodové zeleniny. Celkový objem produkce zeleniny v roce 2013 dosáhl 1 612 t, což je oproti roku 2012 nárůst o 26 %.

2.1.4. Skladovací kapacity pro ovoce a zeleninu

V současné době je v ČR k dispozici 80 771 t kapacit pro skladování ovoce (**viz tabulka č. 6**), z toho kapacita skladů s řízenou atmosférou a skladů s velmi nízkým obsahem kyslíku

(ULO) tvoří 52 %, chlazené sklady 37 % a větrané 11 %. Celková skladovací kapacita se od roku 2008 do roku 2013 zvýšila o 8 %, výrazně se zvýšil počet skladů, které prošly rekonstrukcí a budováním nových technologií skladování. Zvýšila se především kapacita skladů s ULO o 45 % na současnou kapacitu 38 220 t, naproti tomu kapacita skladů s řízenou atmosférou klesla o 56 % na 4 250 t.

Pro skladování zeleniny jsou v současné době v ČR skladovací kapacity v objemu 140 345 t (**viz tabulka č. 6**), což je od roku 2008 nárůst o 22 %, zejména díky zvýšení kapacit skladů s řízenou atmosférou, které byly zrekonstruovány. Největší zastoupení mají větrané sklady (64 %), dále chlazené sklady (34 %) a pouhá 2 % představují sklady s řízenou atmosférou.

2.1.5. Zahraníční obchod s ovocem mírného pásma **(viz tabulka č. 3)**

Zahraníční obchod ČR s ovocem a zeleninou je statisticky sledován od roku 1994 a u obou komodit vykazuje vysoce záporné saldo.

Dovoz ovoce m. p. se v roce 2013 v porovnání s rokem 2008 mírně snížil na objem 182,4 tis. t. Vývoz ovoce m. p. vykazuje od roku 2008 nárůst o 7 % na celkových 83,6 tis. t a jeho podíl na dovozu v období let 2008–2013 činí v průměru 46 %.

Objem vývozu ovoce kolísá, je výrazně ovlivňován objemem vyvezených jablek, jejichž podíl na celkovém vývozu ovoce m. p. je v průměru 80 %. Podíl moštových jablek na objemu vyvážených jablek se pohybuje od 70–90 %. Na celkovém množství dovezeného ovoce m. p. se jablka podílejí v průměru 41 %. Na rozdíl od vývozu se jedná zejména o konzumní jablka, která představují podíl v rozmezí 90–97 %.

2.1.6. Zahraníční obchod se zeleninou **(viz tabulka č. 5)**

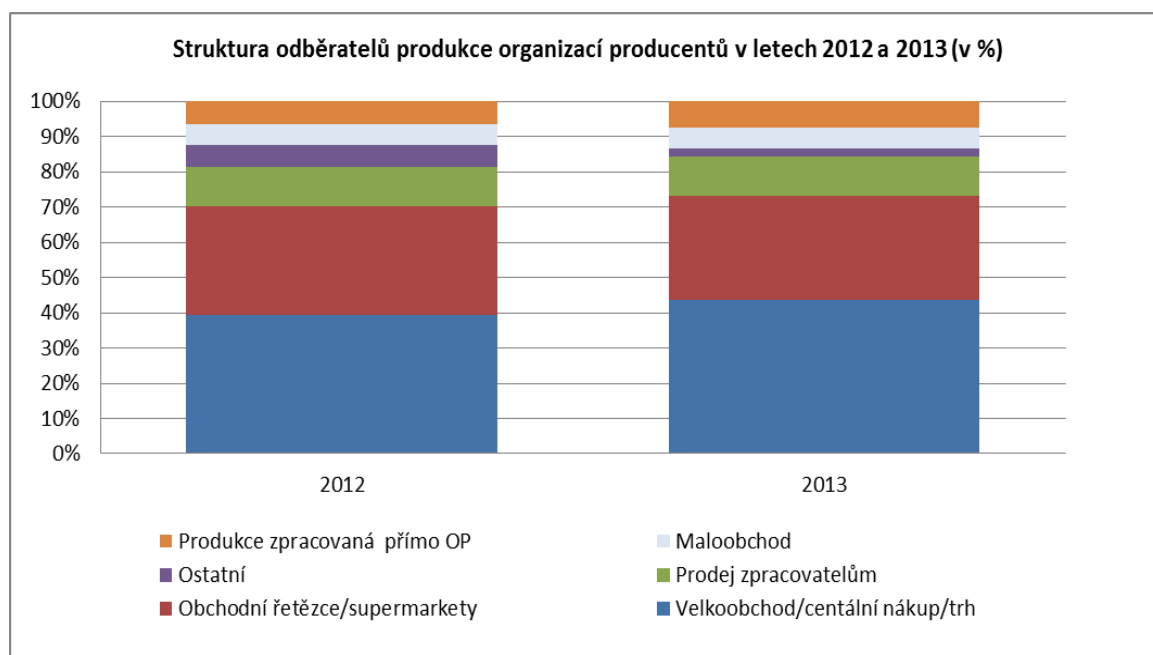
Dovoz čerstvé zeleniny se v roce 2013 oproti roku 2008 zvýšil o 9,5 % na celkových 581,3 tis. t, přičemž ze zemí EU pochází 92 % dodané zeleniny. Vývoz zeleniny se za uvedené období zvýšil o téměř 14 % na 94,6 tis. t, avšak ve skutečnosti se většinou jedná o reexporty a transporty zeleniny směřující přes území ČR zejména na Slovensko (případně do dalších zemí). Podíl vývozu zeleniny na dovozu činí v průměru 16,3 %.

2.1.7. Význam obchodních řetězců při prodeji ovoce a zeleniny

Podíl obchodních řetězců na celkové struktuře odbytu pěstované čerstvé produkce se v současné době pohybuje kolem 78 %.

Téměř tři čtvrtiny produkce ovoce a zeleniny organizací producentů je odbytováno do velkoobchodu, obchodních řetězců a supermarketů. Největší podíl je realizován do velkoobchodu (cca 42 %), dále do obchodních řetězců a supermarketů (30 %). Další část produkce je dodávána zpracovatelům ovoce a zeleniny, část je zpracovávána přímo organizacemi producentů.

Graf č. 1

Pramen: Výroční zprávy SZIF

2.2. Organizace producentů v sektoru ovoce a zeleniny

2.2.1. Vývoj zakládání organizací producentů

(viz tabulky č. 7–9)

V roce 2008 bylo v ČR evidováno 7 OP a 7 seskupení producentů (SP), avšak v roce 2013 bylo na základě NR (ES) č. 1234/2007, NK (EU) č. 543/2011 a NEPR (EU) č. 1308/2013 registrováno již 14 OP a předběžně registrováno 6 SP.

V průběhu období 2008–2013 se zvyšoval počet zakládaných OP v souvislosti s postupným přetransformováním v uznanou organizaci producentů, čímž se celková výměra pozemků OP zvýšila koncem sledovaného období o 33,1 % na 8 391 ha. V uznaných organizacích producentů se tak postupně objevila většina významných tuzemských pěstitelů.

Plochy a počet členů SP se v průběhu sledovaného období průběžně měnily v závislosti na počtu předběžně zaregistrovaných SP a nově uznaných OP. Nejvyšší počet členů (55) a výměru ploch (2 133 ha) dosáhly SP v roce 2009.

2.2.2. Organizovanost producentů ovoce a zeleniny

Plochy plodných sadů a zeleniny, které jsou zahrnuty do OP a SP, dosahují v současnosti celkem 9 638 ha, což představuje téměř 39% podíl na celkové výměře produkčních ovocných sadů a pěstebních ploch zeleniny zemědělského sektoru v ČR.

Členy OP je přibližně 13 % větších ovocnářských podniků, které z hlediska výměry a produkce reprezentují cca 40 %. V zelinářství je do organizací producentů zapojeno 80 % až 90 % rozhodujících pěstitelů zeleniny s více než 5 tis. ha zelinářské plochy.

Počet členů v jednotlivých OP se v průběhu let mění. Někteří pěstitelé odešli nebo byli vyloučeni vzhledem k tomu, že odmítali dodržovat přísná pravidla organizací producentů. Vzápětí se ale připojili velcí pěstitelé, kteří si uvědomili, že proti konkurenci u nich dochází nečerpáním příspěvků pro organizace producentů každým rokem k finanční ztrátě.

2.3. Dopady a vyhodnocení operačních programů 2007–2013

Operační programy OP přispěly prostřednictvím jednotlivých opatření k naplnění většiny dílčích cílů. Cíle zaměřené na plánování produkce, kvalitu produkce a zlepšení odbytu byly stanoveny tak, aby došlo k posílení pozice prvovýrobců na trhu a zvýšila se atraktivita členství pěstitelů v OP.

Největší objem investic vynakládaly OP na opatření týkající se zlepšení odbytu produkce a zvýšení kvality produkce (obě opatření představují dohromady podíl 74 %). OP investovaly do pořízování technologie pěstování (např. na stroje pro přípravu půdy, na ochranu rostlin, sklízecí stroje apod.). V omezeném rozsahu investovaly do budování protikroupových sítí, do přepravních a chladících zařízení pro mobilní přepravu, dále investovaly na certifikaci kvality a na bezpečnost produktů (rozbory na těžké kovy, rezidua pesticidů a jiné kontaminanty, nákup vhodných sklizňových obalů). V rámci opatření zaměřeného na odbyt produkce, tj. zlepšení marketingu včetně propagace, investovaly OP do zvýšení kvality skladování produkce, na nákupy zařízení k mytí, třídění a balení produkce.

Třetím nejvíce využívaným je opatření týkající se předcházení krizím a jejich řešení. Svůj podíl na tom má zvýšení investic do pojištění úrody, kam směřuje převážná část prostředků tohoto opatření. Investované prostředky do tohoto opatření přispívají ke stabilizaci příjmu producentů a k částečné eliminaci výkyvů v cenách produkce.

Podíl vložených prostředků postupně roste u environmentálních opatření, kde jsou výdaje směřovány především do akcí k ochraně půdy (omezení eroze, pokryv půdy) a v menší míře pak do integrované produkce a do zlepšení hospodaření s vodou.

Potřeba vyššího stupně organizovanosti producentů v OP se jeví jako jedna ze základních podmínek k dosažení vyšší efektivity produkce. Vysoký stupeň koncentrace poptávky v ČR však vyžaduje, kromě vzniku nových OP, koncentrovat nabídku již existujících OP. Tohoto záměru je možno dosáhnout vytvářením „sdružení OP“, jejichž hlavním cílem je soustředění nabídky jednotlivých OP.

2.3.1. Hodnocení Vnitrostátní strategie ČR 2007–2013

Hodnocení VS ČR 2007–2013 provedl ÚZEI ve dvou fázích podle čl. 125, 126 a 127 NK č. 543/2011. První průběžné hodnocení proběhlo v polovině období platnosti VS ČR, tj. za roky 2008–2011. Závěrečné hodnocení navazovalo na průběžné a zahrnovalo období 2008–2013.

Investované finanční prostředky do jednotlivých opatření obsažených v operačních programech OP splnily z velké části nastavené cíle. Jejich naplňování pomohlo ke zvýšení konkurenceschopnosti členů OP, snížení výkyvů v příjmech producentů v důsledku krizí na trhu, udržení spotřeby ovoce a zeleniny a k zachování a ochraně životního prostředí. Z hlediska celé ČR se OP podílely na zlepšení postavení sektoru ovoce a zeleniny.

Podíl produkce ovoce a zeleniny uvedené na trh organizacemi producentů se na celkové produkci ovoce a zeleniny ČR zvyšuje. Průměr let 2012–2013 byl ve vztahu k průměru let 2009–2011 vyšší o 4 %.

Tab. 1 Vývoj produkce ovoce a zeleniny uvedené na trh organizacemi producentů a produkce ČR

Ukazatel	MJ	Průměr 2009–2011	2012	2013	Průměr 2012–2013
Produkce uvedená na trh OP	tis. t	131,40	143,43	146,21	144,82
Produkce ČR	tis. t	579,70	532,90	551,00	541,95
Podíl produkce členů OP/ČR	%	22,7	26,9	26,5	26,7

Pozn.: Průměry u podílu produkce počítány jako geometrický průměr

Pramen: SZIF – Výroční zprávy OP, ČSÚ, výpočet ÚZEI

V hodnoceném období let 2012 a 2013 vzniklé nové OP v sektoru ovoce a zeleniny zvýšily organizovanost odbytu produkce, čímž byl naplněn cíl zlepšení konkurenceschopnosti a tržní orientace odvětví. Realizací environmentálních opatření u všech OP došlo k naplnění cílů v oblasti zachování a ochrany životního prostředí. Pozitivní roli sehrály v obdobích krize, kdy byly schopny regulovat výkyvy v příjmech svých členů. Kladný vliv měly také na spotřebu ovoce a zeleniny. U ovoce m. p. sice došlo k mírnému poklesu spotřeby, ale i díky organizacím producentů nebyl propad tak výrazný. U zeleniny se jí podařilo udržet zhruba na výši spotřeby roku 2008.

V letech 2012 a 2013 se stávala OP také tzv. seskupení producentů, kterým končilo výhodné financování plánu uznání během maximální lhůty pěti let. Některá se přetransformovala v uznanou OP v souvislosti s dosažením „stropu“ dotací (100 tis. EUR ročně), který už pro velké podniky nebyl výhodný. Proto nedodržela maximální možnou dobu pobírání příspěvku po dobu pěti let a požádala o uznání dříve nebo úplně fázi seskupení producentů přeskočila. V uznaných OP se tak postupně objevila většina významných tuzemských pěstitelů.

Tab. 2 Počet OP, členů OP a údaje za produkci a plochu na člena

Ukazatel	Průměr 2009-2011	2012	2013
Počet OP s operačním programem	9	11	14
Počet členů OP – producentů ovoce a zeleniny	151	135	157
Celková produkční plocha členů OP (ha)	7 390	7 793	8 391
z toho: - celková produkční plocha ovoce (ha)	4 520	4 186	4 883
- celková produkční plocha zeleniny (ha)	2 870	3 607	3 508
Celková plocha na člena (ha/člen)	47	58	53
Objem produkce OP na člena (t/člen)	914	1 187	1 074
Objem produkce OP na člena (tis. Kč/člen)	7 588	10 155	10 188

Pramen: Výroční zprávy poskytnuté SZIF

Důvodů pro začlenění spíše větších podniků do OP je několik. Podnik s větší produkcí není schopen uplatnit samostatně svoji produkci na trhu, musí hledat cesty pro svůj odbyt zboží,

ale jeho produkce je objemově nedostatečná, aby mohl vstoupit na trh samostatně. Členství v OP dává příležitost koncentrace nabídky, ale také využívání řady služeb, snadnější přístup k certifikacím kvality, větší dostupnost technologií posklizňové úpravy atd. Pro velký podnik je samotné nečlenství v některé OP konkurenční nevýhodou, minimálně v oblasti čerpání dotací, kdy nemá možnost využívat prostředků operačního fondu. To si v posledních letech uvědomilo několik velkých firem, které iniciovaly založení nových OP, kdy členem je většinou jeden velký podnik společně s podniky malými. Ve většině případů tyto organizace mají minimální počet členů daný příslušným nařízením. Z hlediska koncentrace trhu s ovocem v ČR to není ideální cesta, neboť by mělo jít spíše o posilování již dříve vytvořených producentůvých organizací.

U Opatření č. 1 „Plánování produkce“ se podíl tohoto opatření v období 2012–2013 ve srovnání s obdobím 2009–2011 téměř nezměnil (pokles o 1 %).

U Opatření č. 2 „Kvalita produkce“ se podíl vložených investic zvýšil o 4 %. V obou sledovaných obdobích se jednalo o nejvíce využívané opatření VS ČR. Účelem tohoto opatření je zlepšení pěstitelských technologií, zvýšení úrovně přepravy produktů, používání vhodné obalové techniky, certifikace kvality, bezpečnost produktů a řízení kvality. Základem pro kvalitu produktů jsou samotné technologie pěstování. OP investovaly proto do nákupu strojů a zařízení, např. stroje pro přípravu půdy, na ochranu rostlin, sklízecí stroje a další, které umožňují šetrné nakládání s produkty při sklizni, které zajistí v krátkém čase vyšší objem sklizených produktů pro plynulé zásobování odběratelů. V omezeném rozsahu investovaly OP i do budování protikroupových sítí jako stabilizačního prvku ve výnosu i kvalitě produkce. Vzhledem k tomu, že často dochází přepravou z místa sklizně do místa posklizňové úpravy a dále k odběrateli ke snížení kvality produktů, vkládaly OP finanční prostředky do přepravních zařízení a do chladících zařízení pro mobilní přepravu, která jsou nezbytná pro udržení kvality přepravovaného zboží. Další investice vkládaly OP do nákladů na certifikaci kvality a na bezpečnost produktů jako jsou rozbory na těžké kovy, rezidua pesticidů a jiné kontaminanty a na nákup vhodných sklizňových obalů.

U Opatření č. 3 „Odbyt produkce“ zaměřené na zlepšení marketingu, včetně propagace a na komunikační činnosti, snížily OP v letech 2012–2013 ve srovnání s obdobím 2009–2011 investované prostředky o 6 %. Důvodem bylo, že dlouhodobě působící OP mohly finanční prostředky vložit do jiné oblasti činnosti vzhledem k tomu, že se staly již na trhu zavedenými dodavateli. Přesto patří toto opatření v objemu vložených investic na druhé místo po Opatření č. 2. Je nutné investovat finanční prostředky do zvýšení kvality skladování, neboť obchodní řetězce požadují po svých dodavatelích nejen vysokou kvalitu, ale také co nejdelší období, po které je možné produkty dodávat. Atraktivnost dodavatelů zvyšuje rovněž možnost nabídky uniformní partie zboží i škála různých balení. Akce zaměřené na zlepšení marketingu, včetně propagace a komunikační činnosti, dávají možnost OP investovat do zařízení k mytí, třídění a balení produkce. Technologie na třídění jsou však často natolik investičně náročné, že je není vždy možné pořizovat z operačních programů, které jsou limitovány procenty z obchodovatelné produkce. Významné jsou akce zaměřené na vyšší přidanou hodnotu produktů, jako jsou např. prostředky k pořízení technologie na lepení minietiket na jednotlivé plody i k pořízení samotných minietiket, neboť obchodní řetězce požadují, aby volně prodejné produkty byly takto značeny. Výsledkem je lepší orientace při maloobchodním prodeji, zvýšení atraktivnosti zboží a propagace produktů např. ochrannou známkou, místem původu nebo značkou kvality. U takto označených produktů je dosahováno vyššího zpeněžení. Obaly pro sklizeň je možné pořídit jak v rámci Opatření č. 3, tak i z Opatření č. 2.

Opatření č. 4 „Vzdělávání a školení“ není OP příliš využíváno. Porovnáním obou sledovaných období se investice do tohoto opatření snížily o 1 %. Objem výdajů v rámci tohoto opatření postupně mírně klesá. Obecně se tak dá říci, že akce tohoto opatření využívají

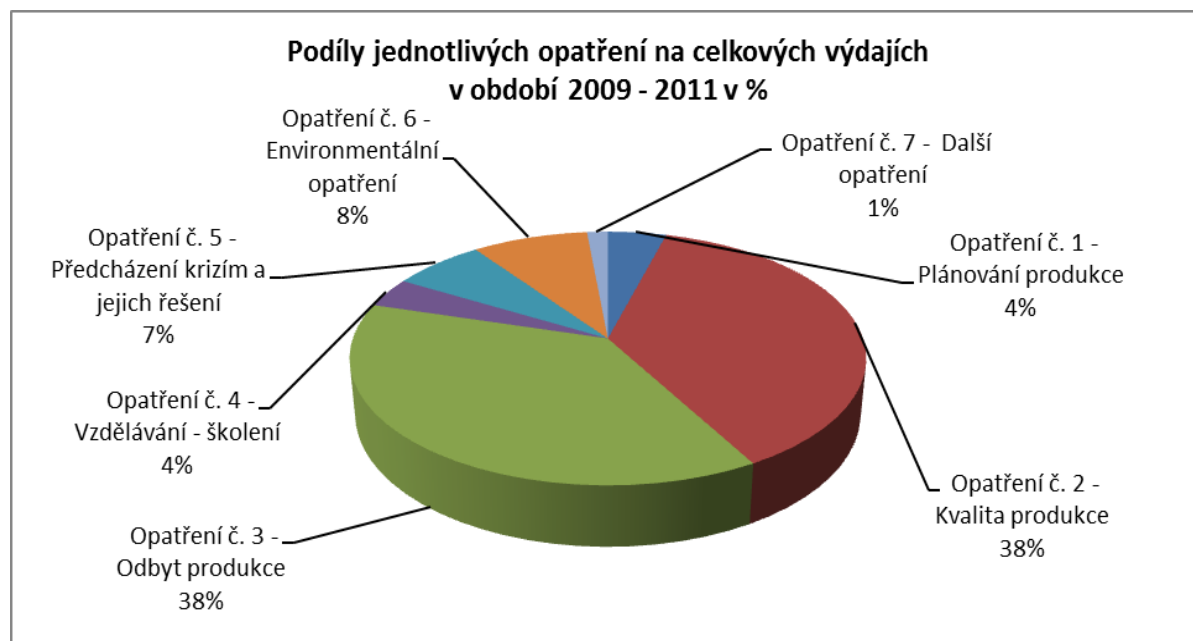
především větší OP s vyšší obchodovatelnou produkcí, dále ty organizace, které mají působnost svých členů ve více pěstitelských oblastech, a také OP, které obchodují s více druhy ovoce a zeleniny. Největší podíl vyprodukovaného a zobchodovaného ovoce a zeleniny je v režimu integrované produkce. Většina OP poskytuje k tomuto tématu poradenství a školení. Význam integrované produkce a znalostí o jejich zásadách je důležitá i proto, že je základem pro získání mezinárodních certifikátů kvality. Poradenství je dále v menším rozsahu poskytováno některými OP, kde jejich členové pěstují ovoce a zeleninu v oblastech se zpřísněnými environmentálními požadavky na hospodaření. Každá OP má vytvořen systém dohledatelnosti produktů jako základní prvek bezpečnosti potravin, který je obsažen v každém certifikačním schématu bez ohledu na typ certifikátů. Z hlediska zajištění kvality produktu je v řadě OP poskytováno poradenství, které napomáhá zvládnout zavedení nebo obhájení některého z certifikátů kvality. V rámci všech opatření byl v letech 2012–2013 na vzdělávání a školení investován nejmenší objem investic.

Podíl Opatření č. 5 „Předcházení krizím a jejich řešení“ na celkových výdajích vzrostl v období 2012–2013 v porovnání s obdobím 2009–2011 o 3 %. Toto opatření se tak stalo třetím nejvíce využívaným opatřením. Tento nárůst byl způsoben zejména zvýšením investic do pojištění úrody, kam směřuje převážná část prostředků tohoto opatření. Investované prostředky přispívají ke stabilizaci příjmu producentů a k částečné eliminaci výkyvů v cenách produkce.

U Opatření č. 6 „Environmentální opatření“ podíl vložených prostředků postupně roste (v letech 2012–2013 se zvýšil o 1 % proti období 2009–2011). Výdaje jsou směřovány především do akcí k ochraně půdy (omezení eroze, pokryv půdy) a v menší míře pak do integrované produkce a do zlepšení hospodaření s vodou.

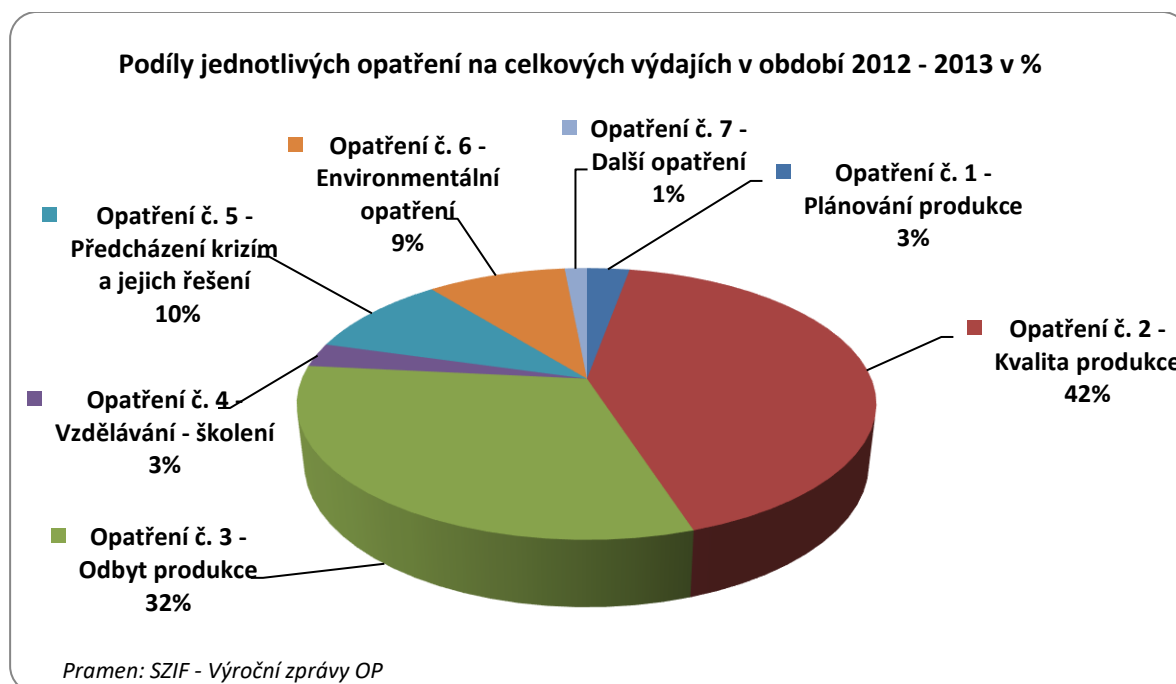
U Opatření č. 7 „Jiná opatření“ byly prostředky čerpány na administrativní náklady dle platné legislativy v maximální výši 2 % uznatelných nákladů operačního programu a podíl čerpání se na celkových výdajích ve sledovaných obdobích nezměnil.

Graf č. 2

Pramen: SZIF Výroční zprávy

Graf č. 3

Pramen: SZIF Výroční zpráva

2.3.2. Výsledky analýzy

V návaznosti na podmínky a opatření obsažených v PRV lze sektor ovoce a zeleniny charakterizovat SWOT analýzou.

Silné stránky

- vyšší organizovanost produkce než v ostatních nových členských zemích EU,
- odborná úroveň v jednotlivých členských podnicích,
- velikost producentů subjektů v členské základně,
- nižší počet členů v jednotlivých OP,
- podíl produkce vypěstované postupy šetrnými k životnímu prostředí,
- vhodné povětrnostní podmínky pro pěstování ovoce m. p. a pro pěstování zeleniny, zejména zeleniny cibulové, košťálové, kořenové a listové,
- vysoký zájem spotřebitelů o tuzemskou produkci,
- dostatečná vědeckovýzkumná základna v komoditě ovoce,
- agroenvironmentální význam sadů v krajině,
- vysoký podíl certifikované produkce,
- vysoký podíl produkce v integrovaných systémech pěstování,
- bezpečná produkce s minimem reziduí.

Slabé stránky

- silná konkurence, a to i mezi jednotlivými OP,
- vysoké investiční náklady,
- nižší úroveň technického vybavení,
- nevhodná odrůdová struktura sadů,
- nevhodná věková struktura sadů,

- nevhodný poměr mezi tržní produkcí a produkcí na zpracování,
- nedostatek zpracovatelských kapacit,
- nízká úroveň vývozu čerstvé produkce a tím velká závislost na domácím odbytu,
- nedostatek sezónních pracovních sil,
- rizikovost ovocnářství a zelinářství z důvodu výkyvů počasí,
- tlak na ceny tuzemských pěstitelů vlivem levných dovozů, především z Polska.

Příležitosti

- zvýšení spolupráce mezi OP,
- zvýšení objemu produkce rozšířením pěstebních ploch a intenzifikací produkce,
- diverzifikace produkce určené jak k přímé spotřebě, tak i ke zpracování,
- zvýšení spotřeby ovoce a zeleniny změnou životního stylu a spotřebitelských návyků,
- zvýšení produktivity sektoru ovoce a zeleniny.

Ohrožení

- rostoucí náklady vstupů (energie, mzdy),
- silná koncentrace maloobchodního trhu,
- silná mezinárodní konkurence (zejména Polsko),
- závislost na sezónní pracovní síle,
- nedostatek vlastního investičního kapitálu.

2.3.3. Závěry a doporučení pro nově tvořenou VS ČR

Vnitrostátní strategie ČR pro udržitelné operační programy organizací producentů sektoru ovoce a zelenina, která byla v ČR realizována od roku 2008, splnila stanovené cíle. V uvedeném období vznikly nové OP v sektoru ovoce a zeleniny, zvýšila se tím organizovanost producentů sféry, čímž byl naplněn cíl zlepšení konkurenceschopnosti a tržní orientace odvětví. Realizací environmentálních opatření u všech OP došlo k naplnění cílů v oblasti zachování a ochrany životního prostředí. Pozitivní roli sehrály OP v obdobích krize, kdy byly schopny regulovat výkyvy v příjmech svých členů. Kladný vliv měly také na spotřebu ovoce a zeleniny. U zeleniny se jí podařilo udržet zhruba na výši spotřeby z roku 2008. U ovoce sice došlo k mírnému poklesu spotřeby, ale i díky organizacím producentů nebyl propad tak výrazný.

Následující doporučení vyplývají z analýzy sektoru ovoce a zeleniny za období 2012–2013 a staly se základem pro stanovení anebo aktualizaci cílů a opatření operačních programů OP pro období 2015–2022. Dílčí cíle operačních programů uvedené ve VS ČR byly zaměřeny v oblasti produkce ovoce a zeleniny na zlepšení plánování produkce, kvality produkce a odbytu, na vzdělávání, předcházení krizím a na zlepšení kvality životního prostředí (environmentální opatření).

Plánování produkce

Plánování produkce je třeba soustředit zejména na poradenství a doporučení k druhové a odrudové skladbě. V tomto opatření jsou proto vhodné mzdové náklady na osoby, které koordinují produkci a optimalizují náklady v celé vertikále. Rovněž by zde měla být ponechána možnost vybavení HW, SW a další moderní technikou ke sledování produkce, zásob i společných aktivit vedoucích k úspoře nákladů.

V rámci dílčích cílů strategického záměru je v případě plánování produkce uvedena restrukturalizace sadů a odrudová struktura plodin. Investice na tyto akce však nejsou v komparaci s akcemi, která jsou uvedena v Opatření č. 1 „Plánování produkce“. Vzhledem k tomu, že nejsou finanční prostředky z tohoto opatření na restrukturalizaci sadů využívány a restrukturalizace sadů v rámci tohoto opatření se potkává s národním dotačním titulem „Restrukturalizace sadů“, doporučuje se tento dílčí cíl strategického záměru vypustit a akci nahradit přesnějším názvem koordinace restrukturalizace sadů (např. mzdové náklady).

Kvalita produkce

Kvalita produkce získává z roku na rok stále výraznějšího významu. Všechny akce zahrnuté ve VS ČR je třeba ponechat. Naopak lze toto opatření rozšířit o investice na stroje a zařízení k monitoringu kvality (zařízení na měření cukrů, kyselin, pevnosti atd.) a také o investice do zařízení zvyšujících hygienu a kvalitu skladovacích prostor (technologie Smartfresh, zvlhčovače, generátory ozonu atd.). Tato zařízení bylo dosud možno pořizovat v rámci Opatření č. 3 „Odbyt produkce“ v rámci investic do skladovacích prostor, a to pokud jsou součástí celkové výstavby nebo rekonstrukce skladů. Dalším možným rozšířením v oblasti kvality jsou investice do technologií prodlužujících trvanlivost produktů (např. MA a MH technologie – jde o technologie přirozeně upravující mikroklima těsně kolem produktů, které vede ke zvýšení trvanlivosti a prodloužení kvality). Větší význam také bude určitě věnován procesům řízení kvality a nákladům v souvislosti s certifikací kvality a bezpečností produktů. Opatření ke kvalitě produkce je OP nejvíce využívaným opatřením a investované prostředky každoročně rostou. I proto je vhodné v nové VS ČR rozšířit toto opatření o další akce.

Odbyt produkce

Odbyt produkce je významným opatřením, i když investované prostředky v posledních letech v operačních programech OP klesají. Spektrum akcí je dostatečné a není nutné navrhovat výrazné změny. Jediným doporučením by mohlo být vytvoření samostatné akce ke zpracování vlastní produkce ovoce a zeleniny (dosud to bylo možné realizovat přes akci ke zvýšení přidané hodnoty produkce). Odbytové problémy, sezónnost a podléhání rychlé zkáze by mohlo částečně řešit zpracování produkce (mošty, sušení, mrazení, částečné zpracování zabalené zeleniny atd.). OP by se tak mohly zaměřit na zpracování části produkce členů s následným zajištěním odbytu.

Vzdělávání a školení

Vzdělávání a poradenství je využíváno hlavně OP s více členy. Ty organizace, které mají málo členů, řeší vzdělávání spíše individuálním poradenstvím od zaměstnanců zodpovědných za konkrétní oblast. Spektrum akcí je dostatečné.

Předcházení krizím

Cílem OP není jen zabezpečení odbytu produkce svým členům, ale také stabilizace příjmů členů. OP jsou také v případě krizových situací nástrojem společné organizace trhu ke stabilizaci i pro nečleny organizace v daném regionu. Ve standardních letech je nejvýznamnějším opatřením podpora pojištění proti povětrnostním jevům snižujícím kvantitu a kvalitu produkce, čímž stimuluje členy k uzavírání komerčního pojištění. Maximální limit čerpání na toto opatření je 33 % celkových výdajů operačního programu. V případě kritických let je však třeba umožnit vyšší procento čerpání prostředků a umožnit přesuny mezi jednotlivými opatřeními, například přesun z investičních záměrů na stažení z trhu, pojištění či neskližení. Vhodný je pružný systém stahování zboží z trhu formou neskližení při poklesu cen pod výrobní náklady. Doporučuje se zvážit zařazení akce „podpora na pokrytí správních nákladů na zřizování vzájemných fondů“, jak to umožňuje NK (EU) č. 543/2011.

Environmentální opatření

Spektrum jednotlivých akcí i objem investovaných prostředků OP do tohoto opatření je dostatečným přínosem v rámci společné organizace trhu s ovocem a zeleninou. Vhodné je zejména zařazení investic do ekologických sadů ve vazbě na budoucí prodej bioprodukce, kterou bude v novém PRV podmíněno čerpání finančních prostředků v rámci ekologického zemědělství. Z toho důvodu není potřeba dalších investičních podpor z jiných fondů pro výsadbu ekologických sadů. V úvahu přichází dále možnost vypuštění výrazu „rekonstrukce“ závlahových systémů, aby nebylo nutné se při kontrole zabývat problémem, zda předmětný nákup je rekonstrukcí či ne. Naopak by bylo vhodné rozšířit toto opatření o nákup osiva, ozdravující mezplodiny při pěstování zeleniny v rámci zvýšení biodiverzity a o nákup technického zařízení na založení porostu ozdravující mezplodiny případně i o ozelenění souvratí.

3. CÍLE OPERAČNÍCH PROGRAMŮ

3.1. Strategie

Hlavním strategickým cílem při dalším rozvoji sektoru je podpora k další koncentraci nabídky produktů tržní spotřeby v požadované struktuře, jakosti a termínech dodávek.

- Pro zvýšení atraktivity členství v OP a celkově vyšší míry organizovanosti bude podpora směřována k vyšší vzájemné spolupráci mezi uznanými OP k zakládání sdružení organizací producentů.
- Prostřednictvím sdružení organizací producentů zajistit vyšší koncentrovanou úroveň nabídky.
- Trvale zvyšující se spotřebu ovoce a zeleniny, která je dána především změnou spotřebitelské poptávky trhu v důsledku ustupujícího trendu samozásobení obyvatelstva, bude nutno pokrývat zvýšeným objemem dodávek z tuzemské produkce.

Provázanost a doplňkovost

Stanovení jednotlivých opatření v rámci operačních programů OP v sektoru ovoce a zeleniny vyplývá ze strategického cíle zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství. Svým zaměřením jsou určena na podporu rozvoje OP.

Opatření VS ČR navazují na PRV především v oblasti Priority 2 týkající se opatření „Investice do hmotného majetku“ podle čl. 17 a 45 NEPR (EU) č. 1305/2013. Stanovení agroenvironmentálních opatření VR ČR pro operační programy OP vychází z pravidel pro opatření PRV podle čl. 28 NEPR (EU) č. 1305/2013. VS ČR doplňuje svými opatřeními priority schváleného PRV ČR na období 2014–2020, kterými jsou biologická rozmanitost, ochrana vody a půdy a zmírňování klimatických změn podle Priority 4.

Opatření VS ČR včetně VR ČR jsou svým zaměřením v rámci II. pilíře cílené na zvyšování konkurenceschopnosti a doplňují tak podpory I. pilíře – přímé platby, které jsou cílené na zajištění stability příjmů zemědělců a zajištění konkurenceschopnosti.

Konkrétní vymezení pro doplňkovost PRV a SOT je na bázi způsobilých výdajů či definice žadatele.

Zamezení dvojího financování

Zamezení dvojího financování vychází z podmínek stanovených schváleným PRV na období 2014–2020 v bodě 8.2.3. „Investice do hmotného majetku“. V bodě 4.1.I je stanoveno, že příjemcem podpory nemůže být organizace producentů uznaná podle čl. 152, sdružení organizací producentů podle čl. 156, mezioborová organizace podle čl. 157 NEPR (EU) č. 1308/2013, nadnárodní organizace podle čl. 28 NK (EU) č. 543/2011 a nadnárodní sdružení organizací producentů podle čl. 35 NK (EU) č. 543/2011. Kontrolní mechanismy při poskytování plateb musí zajistit dodržení základního principu neposkytování podpory jednomu projektu z více než právními předpisy stanovených zdrojů. Podle těchto podmínek nedochází k souběhu podpor v rámci SOT a opatření PRV. Překryv SOT a PRV nenastává ani v rámci způsobilých výdajů a subjektu příjemce podpory. I přesto byla do patřičných opatření doplněna podmínka poskytnutí podpory a to, že pro financování projektu lze využít pouze jeden zdroj financování ze zdrojů EU. Konkrétní vztah k PRV je uveden v čl. 58 NK (EU) č. 543/2011, resp. čl. 30 nařízení (EU) 2017/891.

Kontrolu zamezení dvojího financování provádí před proplacením projektu SZIF, který porovná žadatele (tj. organizaci producentů) a zároveň jednotlivé členy OP s Centrální databází žadatelů (CEDR). Při samotném předložení žádosti o podporu předkládá žadatel čestné prohlášení, že výdaje operačního programu, na které je požadována podpora, nebyly a nebudou po dobu vázanosti investice podpořeny jiným finančním nástrojem EU, ani z jiných národních veřejných zdrojů. Dále je při každé kontrole na místě kontrolováno účetnictví žadatele.

3.2. Dílčí cíle strategického záměru dle nařízení vlády č. 318/2008 Sb.

3.2.1. Plánování produkce

- optimalizace produkčních nákladů

výkonnostní ukazatel: změna nákladů na jednotku produkce (může být i vyšší)
cíl záměru: zvýšení konkurenceschopnosti

- druhová a odrůdová struktura plodin

výkonnostní ukazatel: počet ha a objem tržeb
cíl záměru: optimalizace struktury plodin podle poptávky

3.2.2. Kvalita produkce

- odrůdová struktura sadů

výkonnostní ukazatel: počet dotčených odrůd
počet dotčených ha
cíl záměru: zvýšení kvality produkce

- technologie pro pěstování a sklizeň produkce

výkonnostní ukazatel: rozsah dotčených pěstebních ploch (ha) a objemu sklizně (t)
cíl záměru: zvýšení kvality produkce a optimalizace nákladů

3.2.3. Zlepšení odbytu

- třídění produkce

výkonnostní ukazatel:

objem dotčené produkce v t (odhad zvýšené hodnoty prodané produkce v Kč/jednotku produkce nebo v %)

cíl záměru:

vyšší tržnost

- posklizňová úprava

výkonnostní ukazatel:

objem dotčené produkce v t (odhad zvýšení hodnoty prodané produkce v Kč/jednotku produkce nebo v %)

cíl záměru:

vyšší tržnost

- skladové hospodářství

výkonnostní ukazatel:

prodloužená doba skladování (dny)
kvalita produkce (množství ve vyšší kvalitativní třídě nebo odhad změny cen), snížení ztrát
zvýšení plynulosti dodávek

cíl záměru:

- propagace

výkonnostní ukazatel:

počet akcí, odhad zvýšení prodeje

cíl záměru:

zvýšení zájmu spotřebitelů a odbytu

- zpracování vlastní produkce

výkonnostní ukazatel:

objem dotčené produkce v t

cíl záměru:

vyšší tržnost

3.2.4. Vzdělávání

Zaměření na oblasti:

- integrovaná produkce
- ekologické zemědělství
- environmentální témata

- kvalita produkce
- poradenství, školení

výkonnostní ukazatel:

počet akcí, počet účastníků

cíl záměru:

zvýšení odborné úrovně producentů

3.2.5. Předcházení krizím a jejich řešení

- stahování z trhu

výkonnostní ukazatel:

množství (tuny) a hodnota produkce; u produktů neuvedených v příloze IV nařízení (EU) 2017/891 maximální výši ceny za jednotku produkce sdělí MZe

cíl záměru:

stabilizace cen rozdělením zboží zdarma pro subjekty dle § 9 NV č. 318/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Organizace producentů sdělí Fondu nejvhodnější místo umístění produkce stažené z trhu. Náležitosti a údaje související se stahováním z trhu budou uvedeny na formulářích, které dle potřeby vydá Fond.

- sklizení nezralého ovoce a zeleniny a jejich nesklizení

výkonnostní ukazatel: množství (ha) a hodnota produkce
cíl záměru: stabilizace cen

Náležitosti a údaje související se sklizením nezralého ovoce a zeleniny nebo s jejich nesklizením budou uvedeny na formulářích, které dle potřeby vydá Fond.

- pojištění

výkonnostní ukazatel: rozsah hodnoty pojištěného rizika
cíl záměru: stabilizace příjmů producentů

- propagační aktivity

výkonnostní ukazatel: počet akcí
cíl záměru: zvýšení spotřeby ovoce a zeleniny

- opětovná výsadba sadů po povinném vyklučení

výkonnostní ukazatel: množství (ha)
cíl záměru: obnova sadů

Seznam druhů povolených k výsadbě a podmínky pro výsadbu jsou podle Zásad pro poskytování dotací na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb.

3.2.6. Environmentální opatření

- viz Vnitrostátní rámec ČR

3.3. Opatření pro operační programy

Opatření č. 1 - Plánování produkce

Akce zaměřené na plánování produkce:

1. výdaje spojené s pořízením výpočetní a kancelářské techniky,
2. výdaje spojené s pořízením softwarového vybavení nebo
3. osobní náklady v souvislosti s plánováním produkce (například odhady, sklizňové termíny, soulad mezi poptávkou a nabídkou, průzkum trhu).

Opatření č. 2 - Kvalita produkce

Akce zaměřené na kvalitu produkce:

1. výdaje spojené s pořízením technologií pro přípravu půdy,
2. výdaje spojené s pořízením technologií pro ošetřování rostlin,
3. výdaje spojené s pořízením technologií pro sklizeň rostlin,
4. výdaje spojené s pořízením technologií pro dopravu produkce k posklizňové úpravě či ke zpracování,
5. výdaje spojené s pořízením skleníků či foliových krytů nebo s vybavením skleníků ,
6. osobní náklady vyplývající z opatření ke zlepšení a udržení vysoké úrovně jakosti,
7. výdaje spojené s pořízením přepravních zařízení udržujících kvalitu produkce,
8. výdaje spojené s budováním systémů sítových a foliových krytů,

9. výdaje spojené s pořízením zařízení a strojního vybavení k monitoringu kvality produkce,
10. výdaje spojené s pořízením zařízení zvyšujících hygienu a kvalitu skladovacích prostor,
11. výdaje spojené s pořízením technologií prodlužující trvanlivost produkce nebo
12. výdaje spojené s certifikací a bezpečností produktů,
13. výdaje spojené s roubováním rostlin pro produkci ve venkovních/polních i krytých podmínkách, uznatelným výdajem je rozdíl mezi neroubovanými a roubovanými rostlinami (tzn. způsobilým výdajem je pouze samotné roubování rostlin),
14. výdaje spojené s pořízením softwarového vybavení.

Opatření č. 3 - Odbyt produkce

Akce zaměřené na odbyt produkce:

1. výdaje spojené s pořízením technologií pro posklizňovou úpravu produkce,
2. výdaje spojené s pořízením technologií pro třídění či balení produkce,
3. výdaje spojené s úpravou či vybudováním skladovacích a manipulačních prostor,
4. výdaje spojené s certifikací procesu řízení,
5. nájem nebo pacht skladovacích a manipulačních prostor jako účelná náhrada výstavby nových skladů,
6. osobní náklady a investice vyplývající z opatření ke zlepšení úrovně uvádění zboží na trh,
7. výdaje spojené s aktivním marketingem,
8. osobní náklady vyplývající z opatření ke zvyšování koncentrace nabídky,
9. výdaje spojené se zvýšením přidané hodnoty produkce,
10. výdaje spojené s propagací obchodní značky organizace producentů, případně sdružení organizací producentů,
11. výdaje spojené s propagací značek jakosti,
12. výdaje spojené s propagací správných stravovacích návyků nebo
13. výdaje spojené se zpracováním vlastní produkce.

Opatření č. 4 - Vzdělávání - školení

Akce zaměřené na vzdělávání a školení:

1. akce spojené se získáním odborných informací o integrované produkci a ekologickém zemědělství,
2. akce spojené se získáním odborných informací o environmentálních tématech,
3. akce spojené se získáním odborných informací o kontrole chorob a škůdců, jakosti produktů,
4. akce spojené se získáním odborných informací o dohledatelnosti produktů,
5. akce spojené se získáním odborných informací o zlepšení a udržení vysoké kvality produkce nebo
6. poradenská činnost k zajištění vysoké kvality produkce.

Opatření č. 5 - Předcházení krizím a jejich řešení

Akce zaměřené na předcházení krizím a jejich řešení:

1. výdaje spojené se zajištěním stability podnikatelského prostředí pomocí podpory pojištění do 80 % za předpokladu, že pojistná smlouva obsahuje výši výdajů pro uznaný druh ovoce nebo zeleniny,
2. výdaje spojené s propagací ke zvýšení spotřeby ovoce a zeleniny v době využívání opatření související s předcházením krizí s tím, že tištěné propagační materiály obsahují viditelnou vlajku Evropské unie a text „Kampaň financovaná s podporou Evropské unie“,

3. výdaje spojené s opětovnou výsadbou sadů s ohledem na povinné vykloučení ze zdravotních důvodů nebo fyto-sanitárních důvodů nebo
4. výdaje spojené se stahováním z trhu, se sklizením nezralého ovoce a zeleniny nebo s jejich nesklizením.

Opatření č. 6 - Environmentální opatření

opatření jsou uvedena ve **Vnitrostátním rámci ČR**, který je součástí Vnitrostátní strategie ČR, a jejich seznam je také jako příloha č. 1 nařízení vlády č. 318/2008 Sb., o provádění některých opatření společné organizace trhu s ovocem a zeleninou.

3.4. Stanovení max. podílů jednotlivých opatření z provozního fondu

(čl. 27 odst. 5 nařízení (EU) 2017/891)

V zájmu zajištění přiměřené míry čerpání podpor mezi jednotlivými opatřeními OPP je pro období 2015–2020 stanoven max. limit čerpání výdajových položek v rámci daného OPP jednotlivých OP podle typu opatření:

	Max. limit čerpání
Opatření č. 1 – Plánování produkce	do 60 % celkových výdajů OP
Opatření č. 2 – Kvalita produkce	do 60 % celkových výdajů OP
Opatření č. 3 – Odbyt produkce	do 60 % celkových výdajů OP
Opatření č. 4 – Vzdělávání	do 60 % celkových výdajů OP
Opatření č. 5 – Předcházení krizím a jejich řešení	do 33 % celkových výdajů OP
z toho: - opětovná výsadba po vykloučení podle čl. 33 NEPR (EU) č. 1308/2013	do 20 % celkových výdajů OP
Opatření č. 6 – Environmentální opatření podle čl. 33 odst. 5 NEPR (EU) č. 1308/2013 a VR schváleného Komisí dne 26. 6. 2015	min. dvě opatření nebo min. 10 % z celkových výdajů OP

Pozn.: Limit v % se vztahuje na čerpání výdajových položek v rámci OPP pro jednotlivé organizace producentů po celou dobu trvání jejich OPP.

Limity na každý rok schváleného OPP

Režijní náklady podle bodu 2 písm. a) přílohy III nařízení Komise (EU) 2017/891	do 2 % schváleného provozního fondu OP, maximálně do výše 180 000 EUR
Osobní náklady podle bodu 2 písm. b) přílohy III nařízení Komise (EU) 2017/891	do 20 % schváleného provozního fondu OP

4. URČENÍ PŘÍSLUŠNÝCH ORGÁNŮ A ODPOVĚDNÝCH SUBJEKTŮ

Výkonným orgánem pro řízení a monitorování Vnitrostátní strategie ČR je SZIF dle zákona č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu.

Hodnocení Vnitrostátní strategie ČR je prováděno nezávislým subjektem – Ústavem zemědělské ekonomiky a informací.

5. HODNOCENÍ A OZNAMOVÁNÍ

5.1. Hodnocení opatření

Ukazatelé plnění jednotlivých opatření jsou stanoveny a posuzovány podle čl. 125 odst. 2 a přílohy VIII NK (EU) č. 543/2011. Hodnocení VS ČR za období 2013-2018 se provádí podle čl. 56 nařízení (EU) 2017/891.

Vyhodnocení realizovaných opatření se provádí podle čl. 126 a 127 NK (EU) č. 543/2011, resp. čl. 57 a 58 nařízení (EU) 2017/891.

Výdajové položky jednotlivých opatření musí splňovat podmínky podle:

- přílohy IX NK (EU) č. 543/2011, resp. přílohy II nařízení (EU) 2017/892.
- Vnitrostátního rámce ČR pro operační programy organizací producentů v sektoru ovoce a zeleniny týkající se environmentálních opatření pro období 2015–2020, schváleného Evropskou komisí dne 26. 6. 2015.
- NEPR (EU) č. 1308/2013

5.2. Oznamovací povinnosti organizací producentů

Organizace producentů podávají zprávy podle čl. 96 NK (EU) č. 543/2011 čl. 21 nařízení (EU) 2017/892. Součástí zpráv jsou i výroční a závěrečné zprávy o plnění operačních programů.

TABULKOVÁ PŘÍLOHA

PODÍL SEKTORU OVOCE A ZELENINY NA CELKOVÉ VÝMĚŘE ORNÉ PŮDY ČR

Tabulka č. 1

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Index 2013/2008
Rozloha zemědělské půdy	4 244 081 ha	4 238 975 ha	4 233 501 ha	4 229 168 ha	4 224 389 ha	3 980 000 ha	93,8
Z toho: - orná půda	3 025 597 ha	3 016 858	3 008 090 ha	3 000 390 ha	2 993 236 ha	2 985 800 ha	98,7
Podíl plochy zeleniny na orné půdě	0,51 %	0,46 %	0,44 %	0,47 %	0,42 %	0,42 %	82,3
Podíl ploch produkčních plodných sadů na orné půdě	0,55 %	0,55 %	0,55 %	0,55 %	0,55 %	0,56 %	101,8
Celková plocha produkčních plodných sadů a zeleniny	31 998 ha	30 471 ha	29 901 ha	30 521 ha	28 955 ha	29 307 ha	91,6
Podíl sektoru ovoce a zeleniny na orné půdě	1,06 %	1,01 %	0,99 %	1,02 %	0,97 %	0,98 %	92,4

Pramen: ČÚZK, ČSÚ, OU ČR, ZUČM

ANALÝZA SEKTORU OVOCE V ČR

Tabulka č. 2

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Index 2013/2008
Celková rozloha ovocných sadů	21 140 ha	21 738 ha	22 776 ha	22 339 ha	20 769 ha	22 687 ha	107,32
Z toho							
- produkční plodné sady	16 632 ha	16 636 ha	16 505 ha	16 413 ha	16 384 ha	16 692 ha	100,36
- jabloňové sady	8 754 ha	8 693 ha	8 720 ha	8 616 ha	8 617 ha	8 751 ha	100,00
Počet pěstitelů							
- v ovocnářském sektoru	1 202	1 178	1 255	1 172	1 155	1 151	95,76
Průměrná velikost zem. podniku (ha/pěstitel)							
- produkční sady	13,84 ha	14,12 ha	13,15 ha	14,00 ha	14,18 ha	14,50 ha	104,77
Průměrná velikost zem. podniku (ha/subjekt)	27,0 ha	26,1 ha	24,7 ha	24,4 ha	23,8 ha	23,7 ha	87,78
- produkční sady v OU ČR	12 711 ha	12 625 ha	12 390 ha	12 377 ha	12 533 ha	13 087 ha	102,96
Organizovanost ovocnářů v OU ČR							
- podle subjektů	39 %	41 %	40 %	43 %	46 %	48 %	123,08
- podle ha	76 %	76 %	75 %	75 %	76 %	78 %	102,63
Produkce ovoce celkem	409 863 t	417 495 t	297 673 t	273 926 t	300 035 t	311 390 t	75,97
Z toho: produkční sady	183 817 t	178 090 t	121 018 t	101 249 t	138 205 t	149 208 t	81,17
- jabloňové sady	156 697 t	144 993 t	103 304 t	79 134 t	117 897 t	120 602 t	76,96
Spotřeba ovoce v kg/osobu/rok	89,1	90,4	84,0	79,4	74,6	76,8	86,19
Plocha ovocných sadů – integrovaná produkce	10 757 ha	11 049 ha	11 009 ha	11 060 ha	10 768 ha	10 466 ha	97,29

Pramen: ČSÚ, OU ČR, ÚKZÚZ

VÝVOJ ZAHRANIČNÍHO OBCHODU S ČERSTVÝM OVOCEM m. p.
Tabulka č. 3

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Index 2013/2008
Dovozy ovoce celkem	540 469 t	541 971 t	621 162 t	554 510 t	540 046 t	537 977 t	99,54
z toho:							
Dovozy čerstvého ovoce m. p.	183 648 t	175 495 t	195 495 t	189 982 t	190 930 t	182 395 t	99,32
z toho: dovoz jablek (konzumní +mošťová)	70 724 t	62 862 t	83 200 t	74 304 t	86 201 t	81 473 t	115,20
Vývozy ovoce celkem (včetně reexportu)	140 748 t	146 413 t	167 214 t	131 536 t	201 465 t	160 414 t	113,97
z toho:							
Vývozy čerstvého ovoce m. p.	77 991 t	78 903 t	71 750 t	56 853 t	129 538 t	83 645 t	107,25
z toho: vývoz jablek (konzumní +mošťová)	62 390 t	59 866 t	56 952 t	40 201 t	114 553 t	70 271 t	112,63

Pramen: Statistika zahraničního obchodu, MZe

ANALÝZA SEKTORU ZELENINA V ČR

Tabulka č. 4

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Index 2013/2008
Celková sklizňová plocha zeleniny*	15 366 ha	13 835 ha	13 396 ha	14 108 ha	12 571 ha	12 615 ha	82,10
z toho:							
- hlávkové zelí	1 410 ha	1 243 ha	1 226 ha	1 602 ha	1 331 ha	1 222 ha	86,67
- mrkev	1 088 ha	1 033 ha	1 052 ha	1 076 ha	911 ha	946 ha	86,95
- cibule	2 709 ha	2 296 ha	2 376 ha	2 340 ha	1 993 ha	1 986 ha	73,31
- květák	464 ha	377 ha	374 ha	462 ha	409 ha	314 ha	67,67
Sklizňová plocha zeleniny v ZS**	9 732 ha	8 838 ha	8 583 ha	9 591 ha	8 340 ha	8 557 ha	87,93
Počet pěstitelů v zelinářském sektoru	490	477	462	466	469	466	95,10
Průměrná velikost zem. podniku (ha/pěstitel)	31,36 ha	29,00 ha	29,00 ha	30,27 ha	26,80 ha	27,07 ha	86,32
Pěstební plochy členů ZUČM	7 450 ha	6 470 ha	6 210 ha	6 790 ha	6 350 ha	6 510 ha	87,38
Organizovanost producentů zeleniny v ZUČM	68 %	71 %	72 %	70 %	69 %	79 %	116,18
Produkce zeleniny	274 324 t	253 840 t	218 623 t	277 602 t	232 873 t	239 693 t	87,38
z toho:							
- hlávkové zelí	56 656 t	50 679 t	40 664 t	62 874 t	53 565 t	46 256 t	81,64
- mrkev	34 406 t	31 982 t	27 735 t	33 205 t	28 378 t	31 151 t	90,54
- cibule	52 372 t	48 325 t	43 248 t	54 311 t	40 018 t	40 309 t	76,97
- květák	7 549 t	5 937 t	5 441 t	6 068 t	4 655 t	4 499 t	59,60
Spotřeba zeleniny v kg/osobu/rok	82,8	81,2	79,7	85,4	77,8	82,9	100,12
Plocha zeleniny – integrovaná produkce	4 487 ha	4 920 ha	5 360 ha	6 092 ha	5 980 ha	5 951 ha	132,63

Pramen: ČSÚ, ZUČM

Poznámka: * - sklizňová plocha zeleniny včetně dopočtů domácností dle ČSÚ

** - sklizňová plocha zeleniny zemědělského sektoru (bez dopočtu domácností) dle ČSÚ

VÝVOJ ZAHRANIČNÍHO OBCHODU S ČERSTVOU ZELENINOU
Tabulka č. 5

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Index 2013/2008
Dovoz čerstvé zeleniny	530 950 t	553 355 t	567 779 t	568 166 t	534 059 t	581 290 t	109,48
z toho: cibule	59 315 t	59 180 t	64 944 t	59 411 t	54 310 t	76 079 t	128,26
květák (+brokolice)	26 362 t	24 715 t	24 433 t	29 292 t	26 954 t	26 443 t	100,31
hlávkové zelí	24 341 t	23 664 t	30 919 t	21 869 t	22 127 t	30 388 t	124,84
mrkev	35 933 t	39 081 t	42 187 t	39 688 t	38 212 t	43 700 t	121,62
Vývoz čerstvé zeleniny (včetně reexportu)	83 060 t	89 276 t	99 074 t	91 868 t	92 834 t	94 579 t	113,87
z toho: cibule	9 255 t	8 567 t	9 678 t	8 971 t	10 463 t	10 581 t	114,33
květák (+brokolice)	3 311 t	3 343 t	3 225 t	4 242 t	3 906 t	4 126 t	124,61
hlávkové zelí	5 298 t	6 604 t	7 060 t	6 002 t	6 096 t	7 311 t	137,99
mrkev	8 037 t	10 494 t	10 569 t	10 750 t	11 947 t	9 782 t	121,71

Pramen: Statistika zahraničního obchodu, MZe

SKLADOVÉ KAPACITY (t)
Tabulka č. 6

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Index 2013/2008
OVOCE							
- větrané sklady	11 500	10 620	11 530	8 860	8 730	9 011	78,36
- chlazené sklady	27 100	27 910	27 925	27 015	29 780	29 780	109,89
- řízená atmosféra	9 600	9 750	2 050	6 750	4 250	4 250	44,27
- ULO	26 400	26 950	32 470	36 420	38 220	38 220	144,77
CELKEM	74 600	75 230	73 975	79 045	80 980	80 771	108,27
ZELENINA							
- chlazené sklady	38 000	43 500	44 100	47 784	47 784	47 784	125,75
- řízená atmosféra	1 100	1 100	1 100	2 360	2 360	2 360	214,55
- větrané sklady	76 120	79 000	82 500	90 201	90 201	90 201	118,50
CELKEM	115 220	123 600	127 700	140 345	140 345	140 345	121,81

Pramen: OU ČR, ZUČM

ORGANIZOVANOST PRODUCENTŮ OVOCE A ZELENINY V OP A SP

OVOCE A ZELENINA - CELKEM

Tabulka č. 7

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CELKEM OP + SP OVOCE + ZELENINA	7 946 ha	9 313 ha	8 993 ha	9 757 ha	9 867 ha	9 638 ha
PODÍL OP + SP na celkové výměře ovoce a zeleniny	30,1 %	36,6 %	35,8 %	37,5 %	39,9 %	38,2 %

Vývoj organizací producentů ovoce a zeleniny

Tabulka č. 8

Celkem OP	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Plocha (ha)	6 304	7 180	7 172	7 816	7 793	8 391
Obchodovaná produkce (Kč)	889 578 083	937 646 889	1 169 377 443	1 176 278 574	1 370 989 172	1 599 564 016
Obchodovaná produkce (t)	112 275	132 150	126 196	134 227	160 244	168 549
Počet členů	137	155	164	135	135	157
Ha/člen OP	46,01	46,32	43,73	57,90	57,73	53,45
Počet OP	7	10	10	10	11	14

Vývoj seskupení producentů ovoce a zeleniny

Tabulka č. 9

Celkem SP	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Plocha (ha)	1 642	2 133	1 811	1 941	2 074	1 247
Obchodovaná produkce (Kč)	250 291 272	352 595 081	304 568 127	351 876 226	375 108 637	285 432 655
Obchodovaná produkce (t)	30 607	47 883	36 566	43 795	75 337	36 817
Počet členů	36	55	43	42	51	35
Ha/člen SP	45,61	38,78	42,12	46,21	40,67	35,63
Počet SP	7	8	8	8	9	6

Pramen: SZIF

VNITROSTÁTNÍ RÁMEC ČR

pro operační programy organizací producentů v sektoru ovoce a zeleniny týkající se environmentálních opatření

pro období 2015–2022

Vnitrostátní rámec ČR pro operační programy organizací producentů v sektoru ovoce a zeleniny týkající se environmentálních opatření pro období 2015–2022 (dále jen „Vnitrostátní rámec ČR“) je pokračováním Vnitrostátního rámce ČR z původní Vnitrostátní strategie ČR pro operační programy organizací producentů v sektoru ovoce a zeleniny na období 2008–2013 (dále jen „Vnitrostátní strategie ČR“) prodloužené do 30. 6. 2015.

Environmentální opatření označené ve Vnitrostátní strategii ČR na období 2008–2013 pod číslem 6 bylo podrobeno jak průběžnému, tak i závěrečnému hodnocení. Hodnotícím subjektem byl Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI). Ze zprávy vyplývá, že došlo k naplnění cílů operačních programů organizací producentů, které byly v souladu s cílem Vnitrostátní strategie ČR, jímž byla ochrana životního prostředí. Všechny hodnocené organizace producentů využily nejméně dvě environmentální opatření. Z celkového počtu sedmi opatření Vnitrostátní strategie ČR se environmentální opatření podílela ve finančních výdajích 9 %. Výdaje byly směřovány především do akcí k ochraně půdy (omezení eroze, pokryv půdy) a v menší míře do integrované produkce a do zlepšení hospodaření s vodou.

Situace v oblasti životního prostředí

V běžných podmínkách ČR lze vybrat šest základních typů degradace, ohrožujících zemědělsky nebo i lesnický využívané půdy. Jsou to eroze vodní a větrná, debazifikace a acidifikace, degradace fyzikální (degradace půdní struktury, kompakce), degradace znečištěním a kontaminací, úbytky organické hmoty (humusu) a degradace biologická. Problémem je, že se velmi často jednotlivé způsoby degradace kombinují a probíhají současně.

Zdaleka nejvýznamnější je degradace vodní erozí. Vodní erozí je v ČR potenciálně ohrožena více než polovina zemědělských půd. Rozsah skutečné (aktuální) vodní eroze se nedá přesně určit, odhaduje se, že je poškozeno přibližně 1,4 mil. ha zemědělské půdy. Erozní škody jsou způsobeny zejména přívalovými dešti, které podle posledních průzkumů vykazují slabě stoupající trend a mírný posun do podzimních měsíců při zachování stejného ročního úhrnu srážek, i když zatím nelze konstatovat, že se jedná o trend trvalý.

Území ČR se vyznačuje velkou diverzitou krajiny i vysokou diverzitou stanovišť. K jejímu zvýšení v minulosti značně přispělo i samotné zemědělství. V posledních padesáti letech však díky změně technologií bylo zemědělství naopak hlavní příčinou snížení diverzity venkovské krajiny. K největšímu poklesu druhové rozmanitosti došlo v typických agrárně-produkčních oblastech se silně narušenou strukturou krajiny a s velkou spotřebou agrochemikálií. Došlo ke zcelování pozemků do velkých půdních bloků (průměrná plocha pozemků se zvýšila z 0,23 ha v roce 1948 na přibližně 20 ha v současnosti), které často nerespektovalo reliéf terénu. Tato opatření mají dodnes za následek značně narušené odtokové poměry, znečištění vod a degradaci půdy. Těmito kroky byl postupně nastartován proces ztráty přirozené úrodnosti půdy, přirozené obrany půdy proti větrné, ale zejména vodní erozi, výrazné snížení schopnosti retence vody v krajině, snížení biologické rozmanitosti, snížení početnosti druhů vázaných na zemědělskou krajinu a úbytek ekostabilizačních krajinných prvků.

Přes uvedené silně negativní trendy došlo v posledním desetiletí k částečnému snížení intenzity narušování přírodních zdrojů. Výrazný pokles spotřeby hnojiv a prostředků na ochranu rostlin znamenal menší tlak na životní prostředí, který se částečně odrazil v mírném zvýšení početnosti některých druhů savců a ptáků. Odvrácenou stranou této tendence je pokles konkurenceschopnosti řady zemědělců, zejména v produkčně nepříznivých oblastech. Z tohoto důvodu je dnes téměř 7 % zemědělské půdy ohroženo opuštěním a s tím souvisejícími procesy degradace druhově pestrých částí zemědělského ekosystému. Také z tohoto důvodu ČR poskytuje podpory za přírodní a jiná znevýhodnění, přičemž platby jsou zaměřeny právě na zajištění odpovídající úrovně příjmů, vedoucí ke stabilizaci venkovského obyvatelstva tak, aby nedocházelo k opouštění půdy v důsledku nevýhodnosti hospodaření v těchto oblastech.

Vymezení Vnitrostátního rámce ČR

Vnitrostátní rámec ČR se stanovuje podle čl. 36 NEPR (EU) č. 1308/2013 a čl. 55, 56 a 58 NK (EU) č. 543/2011, resp. čl. 3 nařízení (EU) 2017/892. Na určení agroenvironmentálně-klimatických plateb se vztahuje čl. 28 NEPR (EU) č. 1305/2013.

Dále dle ustanovení čl. 36 odst. 1 NEPR (EU) č. 1308/2013 u opatření, týkajících se životního prostředí, Vnitrostátní rámec ČR zajišťuje, že opatření splňují požadavky NEPR (EU) č. 1305/2013 včetně požadavku na doplňkovost, soudržnost a soulad jednotlivých akcí, jak je definováno v čl. 8 daného nařízení.

Vnitrostátní rámec ČR doplňuje svými opatřeními priority Programu rozvoje venkova ČR (PRV), kterými jsou obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím, podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu.

Všeobecné požadavky na opatření v oblasti životního prostředí vybraná v rámci operačního programu:

Opatření v oblasti životního prostředí vybraná v rámci operačního programu musí:

- respektovat požadavky na agroenvironmentálně-klimatické platby tak, jak je stanoví čl. 28 odst. 3 NEPR (EU) č. 1305/2013,
- být v souladu s Vnitrostátním rámcem,
- být kompatibilní a komplementární k ostatním opatřením v oblasti životního prostředí zaváděným v rámci operačního programu a v určitých případech i s agroenvironmentálně-klimatickými závazky podporovanými v rámci PRV, které implementují členové organizací producentů.

V případě, že by operační program umožňoval kombinovat různá opatření v oblasti životního prostředí a/nebo pokud by mohla být opatření v oblasti životního prostředí, vybraná v rámci operačního programu, kombinována s agroenvironmentálně-klimatickými opatřeními podporovanými v rámci PRV, musela by úroveň poskytnuté podpory zohlednit výši ušlých zisků a dodatečných nákladů, které by z kombinace daných opatření vyplývaly. Současné nastavení environmentálních opatření v rámci operačních programů organizací producentů ovoce a zeleniny vylučuje kombinovatelnost s agroenvironmentálně-klimatickými opatřeními podporovanými v PRV.

- Výše podpory pro opatření v oblasti životního prostředí vybraná v rámci operačního programu, která by měla pokrýt dodatečné náklady a ušlý zisk související s daným opatřením, se může změnit, pokud dojde ke změně příslušné referenční úrovně (tj. nastavení standardů, které musí závazky v oblasti životního prostředí splňovat).

Zamezení možnosti dvojího financování je zabezpečeno systémem kontroly Státního zemědělského intervenčního fondu (dále jen „SZIF“), který před samotným schvalovacím řízením operačních programů organizací producentů porovná žadatele s Centrální databází žadatelů (CEDR). Při samotném předložení žádosti o podporu předkládá žadatel čestné prohlášení, že výdaje operačního programu, na které je požadována podpora, nebyly a nebudou po dobu vázanosti investice podpořeny jiným finančním nástrojem EU, ani z jiných národních veřejných zdrojů. Dále je při každé kontrole na místě kontrolováno účetnictví žadatele.

Doba trvání některých akcí environmentálních opatření je přímo specifikována v závazcích u konkrétních opatření níže. Pokud je doba trvání operačního programu kratší než uvedený závazek, organizace producentů je povinna tento závazek dodržet a uvést ho v následujícím operačním programu. Po celou stanovenou dobu trvání akce podléhá možné kontrole na místě.

Výkon správy a kontroly

Výkonem správy a kontroly dodržování Vnitrostátního rámce ČR je pověřen SZIF se sídlem v Praze. Konkrétní vymezení činnosti SZIF je uvedeno především v čl. 55 až 58 NK (EU) č. 543/2011, v čl. 36 NEPR (EU) č. 1308/2013, zákonem č. 256/2000 Sb. o Státním zemědělském intervenčním fondu, ve znění pozdějších předpisů, a nařízením vlády č. 318/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Seznam environmentálních opatření Vnitrostátního rámce ČR – příloha č. 1

Výběr jednotlivých environmentálních opatření pro Vnitrostátní rámec ČR je v souladu s čl. 58 NK (EU) č. 543/2011, resp. s čl. 3 nařízení (EU) 2017/892 a s NEPR (EU) č. 1305/2013 a vylučuje podporu poskytovanou podle čl. 28 a 29 NEPR (EU) č. 1305/2013. Výběr environmentálních opatření je omezen na ta opatření, která nejsou uplatňována v agroenvironmentálně-klimatických opatřeních PRV, tím je bráněno možnosti dvojího čerpání podpory EU. S ostatními opatřeními PRV, kde existuje teoretický překryv, je bráněno možnosti dvojího čerpání podpory EU kontrolními systémy SZIF.

Vnitrostátní rámec ČR se týká následujících environmentálních opatření:

1. Zvýšení přirozené úrodnosti půdy

1.1.

Opatření:	nákup mulčovačů, drtičů větví
Odůvodnění:	zvýšení obsahu organické hmoty v půdě a podpora biologického života v půdě
Závazek:	pořízení příslušné techniky, která bude používána výhradně v ovocných sadech a na pozemcích pro pěstování zeleniny do doby ukončení fiskální amortizace, zamezení odklizení travní hmoty a rostlinné hmoty po řezu (tj. zanechávání rostlinných zbytků na místě). Organizace producentů zajistí plnění podmínky výhradně pro sektor ovoce a zeleniny.
Výpočet podpory:	dle skutečných nákladů na pořízení mulčovače, drtiče větví a pravidel stanovených v čl. 34 NEPR (EU) č. 1308/2013.

2. Protierozní opatření a opatření k šetrnému hospodaření s vodou v krajině – akce v rámci opatření je možné vzájemně kombinovat

2.1.

Opatření: zatravnění sadů

Odůvodnění: zamezení eroze na svažitých pozemcích

Závazek: zatravnění ploch, které přesahují požadavky stanovené standardem DZES upravené podle NV č. 309/2014 Sb., o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování některých zemědělských podpor, a udržování travního krytu po dobu min. pěti let.

Výpočet podpory: dle prokázaných nákladů na nákup osiva travních směsí a pravidel stanovených v čl. 34 NEPR (EU) č. 1308/2013.

2.2.

Opatření: investice do závlahových zařízení, kromě hlavních závlahových zařízení (tj. podzemní trubní řády, závlahové kanály, čerpací stanice, odběrné objekty, akumulární závlahové nádrže, včetně šachtic a souvisejících technologií)

Odůvodnění: snížení spotřeby vody a snížení vodní eroze vybudováním kapkové závlahy nebo mikropostřiku

Závazek: vybudováním závlahových zařízení snížit spotřebu vody o min. 25 %

Výpočet podpory: dle skutečných nákladů na vybudování závlahových zařízení a pravidel stanovených v čl. 34 NEPR (EU) č. 1308/2013.

3. Zvýšení biodiverzity

3.1.

Opatření: introdukce organismů pro opylování s výjimkou včel

Odůvodnění: zvýšení počtu živočichů opylujících rostliny s výjimkou včel

Závazek: rozmístění úlů s opylovači

Výpočet podpory: dle skutečných nákladů na pořízení opylovačů s výjimkou včel, včetně služby spojené s pronájmem kromě dopravy, a pravidel stanovených v čl. 34 NEPR (EU) č. 1308/2013.

4. Ekologické zemědělství

4.1.

Opatření: výsadby ekologických sadů

Odůvodnění: podpora způsobů hospodaření šetrných k životnímu prostředí, snížení používání prostředků na ochranu a hnojení rostlin

Závazek: podmínkou je certifikované ekologické hospodaření v souladu s NR (ES) č. 834/2007 a zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, včetně používání certifikovaného výsadbového materiálu; doba závazku je 10 let

Výpočet podpory: dle skutečných nákladů na pořízení certifikovaného výsadbového materiálu a pravidel stanovených v čl. 34 NEPR (EU) č. 1308/2013.

5. Poradenství, školení – povinná kombinace s minimálně jedním z opatření 1.1., 2.1., 2.2., 3.1., 4.1., 6.1., 6.2., 7.1., 7.2. Vnitrostátního rámce ČR

5.1.

- Opatření: organizace školení k opatřením Vnitrostátního rámce ČR
- Odůvodnění: zvýšit úroveň znalostí producentů o vybraných opatřeních VR.
- Závazek: školit pěstitele hospodařících dle podmínek jednoho nebo více opatření VR z opatření 1.1., 2.1., 2.2., 3.1., 4.1., 6.1., 7.1., 7.2
- Výpočet podpory: dle skutečných vynaložených nákladů a pravidel stanovených v čl. 34 NEPR (EU) č. 1308/2013.

6. Podpora nechemických metod ochrany – akce v rámci opatření je možné vzájemně kombinovat

6.1.

- Opatření: použití biologických (včetně výživy pro predátory), fyzikálních a mechanických metod ochrany
- Odůvodnění: snížení zátěže životního prostředí způsobené použitím prostředků chemické ochrany, zajištění přirozené biodiverzity k podpoře užitečných organismů
- Závazek: použití dle platné registrace; při kontrole budou brány v úvahu podmínky stanovené v zákonu č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči; použité metody jsou v souladu s principy integrované ochrany rostlin
- Výpočet podpory: dle skutečných nákladů na pořízení přípravků a prostředků na ochranu rostlin včetně výživy pro predátory, od kterých budou odečteny možné úspory nákladů nebo zvýšený příjem v důsledku použitých metod, a podle pravidel stanovených v čl. 34 NEPR (EU) č. 1308/2013.

6.2.

- Opatření: netkané textilie na pokrytí porostu
- Odůvodnění: snížení chemické ochrany, mechanické zabránění náletu škodlivého hmyzu, snížení eroze
- Závazek: zajištění ochrany porostů včasným pokrytím plochy
- Výpočet podpory: dle dokladu prokazujícího nákup a pořizovací cenu, od kterých budou odečteny možné úspory nákladů nebo zvýšený příjem v důsledku použitých metod, a podle pravidel stanovených v čl. 34 NEPR (EU) č. 1308/2013.

7. Opatření na zmírnění klimatických změn – akce v rámci opatření je možné vzájemně kombinovat

7.1.

- Opatření: výměna starých chladicích systémů
- Odůvodnění: snížení zatížení životního prostředí (zvýšení účinnosti chladicích systémů)
- Závazek: snížení zatížení životního prostředí o min. 25 %

Výpočet podpory: dle skutečných vynaložených nákladů a pravidel stanovených v čl. 34 NEPR (EU) č. 1308/2013.

7.2.

Opatření: tepelná izolace objektů pro skladování a posklizňovou úpravu v sektoru ovoce a zelenina

Odůvodnění: snížení spotřeby energie

Závazek: snížení spotřeby energie o min. 25 %

Výpočet podpory: dle skutečných vynaložených nákladů a pravidel stanovených v čl. 34 NEPR (EU) č. 1308/2013.

VNITROSTÁTNÍ RÁMEC ČR PRO OPERAČNÍ PROGRAMY ORGANIZACÍ PRODUCENTŮ V SEKTORU OVOCE A ZELENINY

SEZNAM ENVIRONMENTÁLNÍCH OPATŘENÍ

OPATŘENÍ		DRUH AKCE		POŽADAVKY
č.	Název	č.	Popis	
1.	Zvýšení přirozené úrodnosti půdy	1.1.	Nákup mulčovačů, drtičů větví	Zvýšení obsahu organické hmoty v půdě a podpora biologického života v půdě
2.	Protierozní opatření a opatření k šetrnému hospodaření s vodou v krajině	2.1.	Zatravnění sadů	Zamezení eroze na svažitých pozemcích
		2.2.	Investice do závlahových zařízení, kromě hlavních závlahových zařízení	Snížení spotřeby vody a snížení vodní eroze vybudováním kapkové závlahy nebo mikropostřiku o min. 25 %
3.	Zvýšení biodiverzity	3.1.	Introdukce organismů pro opylování s výjimkou včel	Zvýšení počtu živočichů opylujících rostliny s výjimkou včel
4.	Ekologické zemědělství	4.1.	Výsadby ekologických sadů	Podpora způsobů hospodaření šetrných k životnímu prostředí, snížení používání prostředků na ochranu a hnojení rostlin
5.	Poradenství, školení	5.1.	Organizace školení k opatřením Vnitrostátního rámce ČR	Zvýšit úroveň znalostí producentů o vybraných opatřeních VR
6.	Podpora nechemických metod ochrany	6.1.	Použití biologických (včetně výživy pro predátory), fyzikálních a mechanických metod ochrany	Snížení zátěže životního prostředí způsobené použitím prostředků chemické ochrany, zajištění přirozené biodiverzity k podpoře užitečných organismů
		6.2.	Netkané textilie na pokrytí porostu	Snížení chemické ochrany, mechanické zabránění náletu škodlivého hmyzu, snížení eroze
7.	Opatření na zmírnění klimatických změn	7.1.	Výměna starých chladicích systémů	Snížení zatížení životního prostředí (zvýšení účinnosti chladicího systému) o min. 25 %
		7.2.	Tepelná izolace objektů pro skladování a posklizňovou úpravu	Snížení spotřeby energie o min. 25 %

SAZBY ZVLÁŠTNÍCH NÁKLADŮ U NĚKTERÝCH OPATŘENÍ

Sazby* jsou platné pro současné operační programy schválené do roku 2025 na základě podmínek této Vnitrostátní strategie ČR

Opatření č. 2

- 2.5. Výdaje spojené s pořízením skleníků či foliových krytů nebo s vybavením skleníků
 - 100% sazba uznatelného zvláštního výdaje
- 2.8. Výdaje spojené s budováním systémů síťových a foliových krytů
 - 100% sazba uznatelného zvláštního výdaje
- 2.9. Výdaje spojené s pořízením zařízení a strojního vybavení k monitoringu kvality produkce
 - 100% sazba uznatelného zvláštního výdaje
- 2.10. Výdaje spojené s pořízením zařízení zvyšujících hygienu a kvalitu skladovacích prostor
 - 100% sazba uznatelného zvláštního výdaje
- 2.11. Výdaje spojené s pořízením technologií prodlužující trvanlivost produkce
 - 100% sazba uznatelného zvláštního výdaje
- 2.12. Výdaje spojené s certifikací a bezpečností produktů
 - 100% sazba uznatelného zvláštního výdaje

Environmentální opatření č. 6

- 6.2.1 Zatrávňení sadů
 - sazba 510,50 Kč/ha, při dávce osiva 60 kg/ha
- 6.3.1. Introdukce organismů pro opylování s výjimkou včel
 - sazba ve výši 75 % z fakturované částky
- 6.5.1. Organizace školení k opatřením Vnitrostátního rámce ČR
 - 100 % sazba uznatelného zvláštního výdaje
- 6.6.1. Použití biologických přípravků (včetně výživy pro predátory)
 - sazba ve výši 97,79 % z fakturované částky
- 6.6.2. Netkané textilie na pokrytí porostu
 - sazba ve výši 93,67 % z fakturované částky

* Sazby byly stanoveny na základě studií ÚZEI.